

Рассмотрены внутренние причины возникновения кризиса. Сосредоточено внимание на последних годах деятельности Национального банка Украины. Коротко рассмотрены меры деятельности НБУ в этот период. Также сделана попытка определить факторы, которые смогут улучшить функционирование экономики Украины.

Ключевые слова: монетарная политика, бюджетно-налоговая политика.

Stetsko L.I. Monetary policy as a means of improving the functioning of the economy of Ukraine

The article highlights the internal causes of the crisis focuses on the last years of activity of the National Bank of Ukraine. Briefly considered measures of the National Bank in the period. Also attempt to outline the factors that can improve the functioning of the economy of Ukraine.

Keywords: monetary policy, fiscal policy.

5. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ГАЛУЗІ

УДК 657.1:630

*Доц. Т.А. Городня, канд. екон. наук;
магістрант Н.В. Білуцак – Львівська КА*

МЕХАНІЗМ ПРОВЕДЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ДІАГНОСТУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Проведено аналіз досліджень економічної діагностики; досліджено визначення понять економічної діагностики підприємства; проведено дослідження методів економічної діагностики; розглянуто етіологічну та симптоматичну діагностику; розглянуто механізм проведення економічної діагностики діяльності підприємства за умовними даними на виробничому підприємстві; проведено дослідження впливу факторів на діяльність підприємства за рейтинговою оцінкою моделей Дюпон.

Ключові слова: діагностика, методи, механізм, підприємство, фактори, рейтинг, економічні моделі, фактори.

Постановка проблеми. Проведення економічної діагностики є одним з важливих місць в управлінні підприємствами в сучасних ринкових умовах. Необхідною умовою реалізації концепції економічної діагностики виступає наявність ефективного механізму та методики її проведення в умовах ринкового господарювання, що включає спеціальний інструментарій і певні діагностичні процедури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі питання з вдосконалення методів аналізу та діагностики в процесі управління діяльністю підприємства розглянуто в працях зарубіжних та вітчизняних вчених.

Розроблення основних засад економічної діагностики здійснювали такі вчені: І.О. Бланк, В.О. Василенко, Л.О. Лігоненко, Н.М. Євдокімова, Г.О. Швиданенко, О.І. Олексюк, П.П. Табурчак, А.Є. Вакуленко, М.Г. Чумаченко, а також інші науковці в сферах фінансового та стратегічного менеджменту, антикризового управління. Так, І.А. Борисенко визначає діагностику як діяльність з оцінки стану організації з метою визначення проблем її розвитку та ймовірності настання кризи [1]. Економічна енциклопедія трактує економічну діагностику підприємства як аналіз і оцінку економічних показників роботи підприємства на підставі вивчення окремих результатів, повної інформації з метою виявлення резервів та з'ясування перспектив його розвитку й наслідків поточних управлінських рішень [6]. Н.О. Сагалакова розуміє діагностику не тільки як дослідження минулого та теперішнього стану підприємства, але й як передбачення ймовірного розвитку ситуації у внутрішньому та зовнішньому оточенні, а її результатом є обґрунтування заходів щодо вдосконалення системи управління, фінансового оздоровлення підприємства та зростання його ринкової привабливості [7].

Постановка завдання. На основі викладеного можна сформулювати завдання дослідження, яке полягає у визначенні та дослідженні оптимального механізму проведення економічної діагностики на підприємстві.

Виклад основного матеріалу дослідження. Економічна діагностика виступає складовою частиною економічного аналізу на підприємстві. Економічний аналіз дає можливість правильно оцінити роботу всього підприємства, а діагностика – виявити вагомі причини неефективної його діяльності, дає змогу покращити рівень всієї економічної роботи, підвищити ефективність виробництва за результатами економічного аналізу.

Економічна діагностика – це вивчення економічного стану об'єкта в умовах неповної інформації [2]. Економічна діагностика підприємства – це комплексний аналіз і оцінка економічних показників роботи підприємства на основі вивчення окремих результатів, неповної інформації з метою виявлення можливих перспектив його розвитку та наслідків поточних управлінських рішень [5]. Предметом проведення економічної діагностики є розпізнавання стану підприємства через вивчення його діяльності за певний період з використанням відповідних джерел даних, спрямованих на визначення впливу факторів та запобігання кризовим ситуаціям.

За основу в проведенні економічної діагностики виступають прийоми та методи комплексної оцінки та елімінування. У процесі діагностики визначають стратегічні проблеми підприємства і причини їх виникнення. Також діагностику розглядають як етап дослідження проблемної ситуації функціонування будь-якого об'єкта на основі проведеного моніторингу. Для досягнення ефективної діагностики діяльності підприємства пропонуємо включати в її проведення такі методи, як:

- аналітичні, засновані на безконтактних дослідженнях за допомогою статистичної інформації, використанні комплексного економічного аналізу;
- експертні, засновані на узагальненні оцінок та інформації, наданих експертами на основі контактних досліджень;
- динамічне програмування – обчислювальний метод розв'язання задач за допомогою використання математичних моделей;
- лінійне програмування – математичний метод, заснований на оптимізації досягнення кількісно визначеної мети.

Також для ефективної діагностики можна застосовувати етіологічну та симптоматичну діагностику [4]. Етіологічна діагностика – це система аналізу економічної діяльності підприємства, що побудована за принципом зосередження основної уваги дослідника на встановленні зв'язків між подіями внутрішнього та зовнішнього середовища господарювання. Така система діагностики дає змогу передбачати розвиток позитивних чи негативних процесів на підприємстві.

Симптоматична діагностика – це система аналізу, що фіксує різні вияви певних чинників, а потім досліджує їхні зв'язки. Під час проведення економічної діагностики зміни показників діяльності підприємств важливо прослідкувати їх реакцію на зміну факторів діяльності. Для таких показників, які мають конкретний функціональний характер із факторами роботи підприємства, використовують прийом елімінування (нейтралізації). За допомогою цього прийому можна визначити вплив кожного фактора на величину кінцевого показника (результату). Для цього спочатку змінюється один фак-

тор, а інші залишаються без зміни, потім змінюються два, три і т.д. за умови незмінних подальших факторів.

У процесі економічної діагностики діяльності та аналізу результативних показників за допомогою прийомів елімінування використовують такі методи: метод ланцюгового підставлення; метод абсолютних різниць; метод відносних різниць; індексний метод, інтегральний метод. При цьому чим більше факторів досліджують, тим точніші кінцеві значення результативних показників [3].

Також одним із механізмів проведення економічної діагностики є використання моделі "Дюпона" та системи "директ-кастинг". Так, модель Дюпон дає змогу провести діагностику впливу факторів на рівень деяких показників, а система "директ-кастинг" – більш точно визначити вплив факторів на зміну валового прибутку і рентабельності, оскільки вона враховує взаємозв'язок обсягу продажу, собівартості та прибутку. Розглянемо механізм проведення економічної діагностики діяльності підприємства за умовними даними на виробничому підприємстві. Покажемо факторну зміну показників діагностики діяльності підприємства за моделями Дюпон у табл. 1.

Табл. 1. Факторна зміна показників діагностики діяльності підприємства за моделями Дюпон

Показники	Порівняння періодів часу			
	2011 і 2007 р.	2011 і 2008 р.	2011 і 2009 р.	2011 і 2010 р.
Нетто-прибутковість власного капіталу	-0,08	-0,108	0,04	-0,027
Нетто-прибутковість активів	0,014	-0,001	0,052	-0,406
Нетто-оборотність активів	-2,0	-2,3	-2,8	-6,1
Загальний вплив показників	-2,066	-2,409	-2,708	-6,533

Джерело: розроблено авторами.

Отже, загальний вплив факторів на зміну показників діагностики діяльності підприємства за моделями Дюпон є негативним. Тобто діяльність виробничого підприємства з часом погіршується. Проведемо рейтингове оцінювання (R_i) діяльності підприємства за моделями Дюпон в розрізі кожного року, використовуючи для цього нашу розрахункову табл. 2, і складе ранжовану матрицю $\|x_{ij}\|$.

Табл. 2. Ранжована матриця показників діагностики діяльності підприємства за моделями Дюпон

Показники	$\ x_{ij}\ $				
	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.
Нетто-прибутковість власного капіталу	0,2	0,25	0,03	1	0,09
Нетто-прибутковість продажу	0,16	0,22	0,008	1	0,4
Нетто-оборотність активів	0,53	0,56	0,62	1	0,3
Нетто-прибутковість активів	0,08	0,12	0,004	1	0,12
Мультиплікатор інвестованого капіталу	0,4	0,34	1	0,17	0,12

Джерело: розроблено авторами.

Так, алгоритм проведення рейтингової оцінки наведено нижче.

Складаємо ранжовану матрицю $\|x_{ij}\|$, як $x_{ij}^{\max} = \frac{a_{ij}}{A_{\max}}$.

Тоді знаходимо величини рейтингу, як: $R_j = \sqrt{\sum_{i=1}^n (1 - x_{ij})^2}$.

$$R(2007) \sqrt{(1-0,2)^2 + (1-0,16)^2 + (1-0,53)^2 + (1-0,08)^2 + (1-0,4)^2} = 1,665;$$

$$R(2008) \sqrt{(1-0,25)^2 + (1-0,22)^2 + (1-0,56)^2 + (1-0,12)^2 + (1-0,34)^2} = 1,604;$$

$$R(2009) \sqrt{(1-0,03)^2 + (1-0,008)^2 + (1-0,623)^2 + (1-0,004)^2} = 1,75;$$

$$R(2010) \sqrt{(1-0,17)^2} = 0,83;$$

$$R(2011) \sqrt{(1-0,09)^2 + (1-0,4)^2 + (1-0,3)^2 + (1-0,12)^2 + (1-0,12)^2} = 1,77.$$

На основі дослідження зводимо результати в табл. 3.

Табл. 3. Результати дослідження впливу факторів на діяльність підприємства за рейтинговою оцінкою моделей Дюпон

Показник	Період часу, роки					Темп росту, +/-			
	2007	2008	2009	2010	2011	2011 / 2007	2011 / 2008	2011 / 2009	2011 / 2010
Рейтингова оцінка впливу факторів на діяльність підприємства	1,665	1,604	1,75	0,83	1,77	0,105	0,166	0,02	0,94

Джерело: розроблено авторами.

І на основі табличних даних будуємо графік змін результату дослідження впливу факторів на діяльність виробничого підприємства за рейтинговою оцінкою моделей Дюпон (рис.).

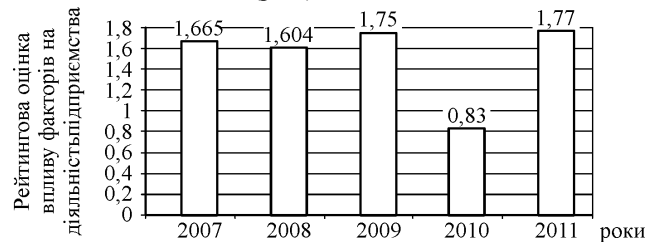

Рис. Рейтинг впливу факторів на діяльність підприємства (розроблено авторами)

Отже, найменшу відстань до еталона за аналізом моделей Дюпон спостерігали на підприємстві в 2010 р. Тобто відбувається погіршення або зниження прибутковості підприємства в 2011 р. Також дані рейтингу за табл. 3 і на рисунку показали, що найменший вплив факторів на діяльність підприємства спостерігали в 2010 р. (значення мінімальне), а найвищий вплив – у 2011 р. (значення максимальне).

Висновки. Розглянувши механізм проведення економічної діагностики діяльності підприємства, ми побачили, що діагностика може здійснювати дослідження впливу факторів на діяльність підприємства за рейтинговою оцінкою.

Таким чином, економічна діагностика діяльності підприємства характеризується розпізнаванням його стану через вивчення діяльності за певний період із використанням відповідних джерел даних, спрямованих на визначення впливу певних факторів та запобігання можливим кризовим ситуаціям.

Література

1. Борисенко И.А. Экономическая диагностика деятельности предприятия в нестабильных условиях функционирования / И.А. Борисенко. – 2012. [Электронный ресурс]. – Доступный с <http://www.disserscat.com/content/ekonomicheskaya-diagnostika-deyatelnosti-predpriyatiya-v-nestabilnykh-usloviy>.
2. Городня Т.А. Економічна та фінансова діагностика : навч. посібн. / Т.А. Городня, І.П. Мойсенко. – Львів : Вид-во "Магнолія", 2008. – 281 с.
3. Городня Т.А. Математичні методи в економічній діагностиці : навч. посібн. / Т.А. Городня. – Львів : Вид-во "Магнолія", 2010. – 200 с.
4. Гречан А.П. Діагностика ефективності діяльності підприємств / А.П. Гречан, Н.Й. Радіонова. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/vsu-nu/2011_10_1/Grechina.pdf
5. Ершова С.А. Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности : учебн. пособ. / С.А. Ершова. – М. : Изд-во МГУ, 2007. – 254 с.
6. Словник економічних термінів. – 2003. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.bank24.ru/info/glossary/>.
7. Сагалакова Н.О. Роль економічної діагностики в системі управління діяльністю підприємства / Н.О. Сагалакова // Вісник Донецького державного університету економіки і торгівлі. – Сер.: Економічні науки. – 2005. – № 4 (28). – С. 179-184.

Городня Т.А., Билуцак Н.В. Механізм проведення економічної діагностики діяльності підприємства

Проведен анализ исследований экономической диагностики; исследованы определения понятия экономической диагностики предприятия; проведено исследование методов экономической диагностики; рассмотрена этиологическая и симптоматическая диагностика; рассмотрен механизм проведения экономической диагностики деятельности предприятия за условными данным по производственному предприятию; проведены исследования влияния факторов на деятельность предприятия по рейтинговой оценке моделей Дюпон.

Ключевые слова: диагностика, методы, механизм, предприятие, факторы, рейтинг, экономические модели, факторы.

Gorodnya T.A., Biluschak N.V. A mechanism of economic diagnosis of the activity of the enterprise

The analysis of researches of economic diagnostics; examined the definitions of economic diagnostics of the enterprise; conducted a study of methods of economic diagnostics; the etiological and symptomatic diagnosis; the mechanism of economic diagnostics of the enterprise for the conditional data on the manufacturing enterprise; carried out research of influence of factors on the activity of the enterprise in the rating models Du-Pont.

Keywords: diagnostics, methods, mechanism, enterprise, factors, rating, economic models, factors.